Riksdagens protokoll
2013/14:88
Fredagen den 21 mars

Kl. 09.00 – 09.25

---

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:338

Till riksdagen
Interpellation 2013/14:338 Den digitala industrin
av Hannah Bergstedt (S)
Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom föreskriven tid.
Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 20 mars 2014
Finansdepartementet
Anders Borg (M)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:352

Till riksdagen
Interpellation 2013/14:352 Scenkonstpensionerna
av Agneta Gille (S)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 april 2014.
Skälet till dröjsmålet är sedan länge inplanerade externa engagemang.
Stockholm den 18 mars 2014
Kulturdepartementet
Lena Adelsohn Liljeroth (M)
Enligt uppdrag
Maria Eka
Expeditions-och rättschef

Interpellation 2013/14:361

Till riksdagen
Interpellation 2013/14:361 Regionalt investeringsstöd
av Eva-Lena Jansson (S)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 april 2014.
Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 19 mars 2014
Näringsdepartementet
Annie Lööf (C)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

2 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2013/14:Fi1 till finansutskottet
2013/14:K20 till konstitutionsutskottet
2013/14:Sf14 till socialförsäkringsutskottet

Svar på interpellation

3 § Svar på interpellation 2013/14:351 om ryska industriintressen i svensk kärnkraft

Anf. 1 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Lars Eriksson har frågat mig hur jag avser att försäkra mig om att Vattenfall följer de etiska principerna, vilket ansvar regeringen har för de risker som den i interpellationen nämnda affären kan innebära ekonomiskt och säkerhetsmässigt och för teknikjobben i Västerås och, efter den senaste tidens händelseutveckling, hur jag ser på leveranssäkerheten av ryskt kärnbränsle till svensk kärnkraftsindustri.

Leverantörsmarknaden för kärnbränsle har konsoliderats under de senaste åren, och det är viktigt att det finns en väl fungerande och konkurrensutsatt marknad. Vattenfall genomför sedan flera år ett projekt för att utvärdera och verifiera olika bränsleelement där flera leverantörer deltar. Först 2019 eller 2020, efter omfattande utvärdering, kan Vattenfall ta ställning till om man ska göra en upphandling av Rosatom Tvels bränsleelement.

Som jag anfört i svaren på Lars Erikssons tidigare frågor är Vattenfalls upphandlingsprocess gällande bränsle till sina kraftverk en fråga för bolaget. Samtliga bolag med statligt ägande har dock krav på sig att agera föredömligt inom området hållbart företagande. Det innebär att Vattenfall ska agera transparent i frågor som rör väsentliga risker och möjligheter, föra en aktiv dialog med bolagets intressenter i samhället, samarbeta med andra bolag och relevanta organisationer och efterleva internationella riktlinjer på området. Jag förutsätter att Vattenfall agerar föredömligt och följer de relevanta riktlinjerna. Självklart är det så att

handel med Ryssland rymmer ett antal svårigheter som bolaget måste ta på stort allvar, inte minst mot bakgrund av utvecklingen den senaste tiden.

Vattenfall hanterar vidare alla sina kärnbränslerelaterade affärer inom ramen för EU:s regelverk med Euratom Supply Agency, Esa. Alla kontrakt som tecknas är under Esas tillsyn. Esa sorterar under EU-kommissionen, som har vetorätt avseende Esas beslut.

Mot denna bakgrund avser jag inte att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 2 LARS ERIKSSON (S):

Fru talman! I går kväll satt EU:s ledare och diskuterade sanktioner mot Ryssland, men i det tysta förbereder Sverige ett ökat beroende av Ryssland när det gäller leveranser inom kärnkraftsindustrin. Låter det olämpligt? Ja, det är det också.

Vad är det egentligen den här debatten handlar om? Jo, den handlar om ytterst kvalificerade teknikjobb i Västerås. Den handlar om etiska principer, och den handlar om vilka garantier den svenska regeringen har fått vad gäller leveranssäkerheten. Och allt detta är i en tid då Ryssland visar upp för en hel värld vad de är kapabla till om deras intressen hotas.

Fru talman! Visst finns det anledning att ställa den här interpellationen. I Västerås finns Westinghouse. Det är en komplett leverantör av kärnkraftsteknologi. Det är gamla Asea-Atom eller, ännu längre tillbaka, det statliga Atomenergi. Där jobbar i dag mer än 1 000 personer. Detta är nu jobb som ligger i vågskålen. Det är Sveriges automationscentrum vi pratar om, och automationstekniken i Västerås stavas Westinghouse.

Westinghouse är leverantör till Vattenfall, som ansvarar för den svenska kärnkraftsproduktionen. Det helstatliga ryska energiföretaget Rosatom har länge försökt ta sig in på energimarknaden i väst. Man har försökt få tillstånd att prova sitt kärnbränsle i reaktorer i Spanien, Belgien, Frankrike med flera. De har alla sagt nej. Men det finns ett land som är på väg att öppna den här dörren, och det är Sverige.

Inget land har velat ta på sig de ekonomiska och säkerhetsmässiga risker som utprovning och licensiering kan innebära. Sverige blir därmed det första västland som öppnar för att prova kärnbränsle från Rosatom.

Västeråsföretaget har tidigare levererat till Ukraina. Ett nytt avtal om fortsatta leveranser var färdigförhandlat och skulle undertecknas i december men stoppades i samband med att Ukraina drog sig ur det planerade partnerskapsavtalet med EU.

Det förekommer tidningsuppgifter om att Ryssland pressat Ukraina att köpa sitt kärnbränsle från Ryssland i stället för Westinghouse och Västerås.

Rysslands vice premiärminister, Rogozin, meddelade förra veckan att Ryssland nu stoppar leveranser till Ukrainas kärnkraftverk på grund av, som det heter, det ostabila läget i landet. Reserverna i Ukraina räcker till och med april. Sedan börjar de ukrainska kärnkraftverken att slockna. Detta står att läsa i Kyiv Post. I artikeln uttalar Rogozin även att Ryssland har problem med att leverera genom Ukraina till andra östeuropeiska länder. Det handlar om EU-medlemmarna Tjeckien, Bulgarien, Slovakien och Ungern.

Kärnbränsle är lika mycket en logistikövning. Får man inte bränsle i tid måste anläggningarna stängas, med påföljande brist på energi.

Fru talman! Det är alltså inte orimligt att ställa den här frågan till ministern och den svenska regeringen: Vilka garantier har man fått vad gäller leveranssäkerheten i fråga om de svenska kraftverken?

Anf. 3 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Det är ett antal spridda skurar. Jag ska försöka svara.

Först och främst är det inte korrekt att Sverige skulle vara det enda land som har ett kärnkraftverk som begär leveranser från Rosatom eller Tvel. Till exempel gör finska Fortum det i dag, och man har gjort det under en längre tid. Det är också andra kärnkraftsleverantörer än Vattenfall som gör det från Sverige.

Man ska komma ihåg att Vattenfall i dag har två befintliga leverantörer. Vad man nu vill göra är att konkurrensutsätta marknaden ännu mer. Man gör ett försök att utvärdera det här materialet. Först 2019 eller 2020 ska man fatta beslut om huruvida man ska gå vidare eller inte.

Jag har den största förståelse för att interpellanten ställer den här frågan. Jag har också den största förståelse för att det är ett problem för Vattenfall i dagens säkerhetspolitiska situation att göra utvärderingar när det gäller hur man ska agera över huvud taget i fråga om handeln med Ryssland, med tanke på konflikten med Ukraina.

Däremot tycker jag att man måste ha respekt för de roller vi har. Vi har en företagsledning i Vattenfall. Vi har en styrelse i Vattenfall, och vi har en ägare av Vattenfall, som är svenska staten.

Det rimliga är förstås att Vattenfalls ledning fattar operativa beslut. Det rimliga är att Vattenfalls styrelse fattar strategiska beslut. Det rimliga är att styrelsen kontaktar ägaren när det är fråga om strategiska beslut av avgörande karaktär. Och ägaren levererar en ägarpolicy och riktlinjer till bolaget.

Så har skett i det här fallet. Jag har ingen anledning att tro att Vattenfall på något sätt bryter mot riktlinjerna, och jag har ingen anledning att tro att Vattenfall på något sätt bryter mot några svenska utrikespolitiska deklarationer. Det här handlar om en testverksamhet där ett beslut ska fattas om fem sex år. Det enda rimliga är att styrelse och ledning får ansvar för frågan, och vi som ägare ska se till att bolaget följer de riktlinjer som vi har satt upp för bolaget.

Anf. 4 LARS ERIKSSON (S):

Fru talman! Det är oroande att regeringen ser sig som åskådare i frågan och lämnar över hela ansvaret till någon annan. Det duger inte riktigt. Men vad är det för företag som Vattenfall börjar umgås med? Det tål att berätta lite om detta.

Den ryska nyhetsbyrån Itar-Tass rapporterade 2011 att det ryska statliga kärnenergiföretaget Rosatoms dotterföretag Gidropress låtit studenter utföra arbetet i stället för kvalificerade ingenjörer. Itar-Tass rapporterar också att det inte är första gången företaget brister i sitt arbete. Tidningen Rossijskaja Gazeta rapporterar att detta farliga fusk hotar inte bara Rysslands ekonomi utan även säkerheten för vanligt folk.

I juni 2011 arresteras Rosatoms vice vd för att ha stulit 50 miljoner rubel som var avsedda för kärnkraftsforskning. Det är alltså inte bara Rosatoms dotterföretag som är inblandat i korruptionsaffärer utan även själva moderföretaget.

Den norska miljöorganisationen Bellona avslöjade 2012 att ett annat av Rosatoms dotterföretag, Zio-Podolsk, genom sin upphandlingschef köpt billig utrustning av låg kvalitet, stoppat mellanskillnaden i fickan och sedan levererat undermåliga varor till bulgariska och ryska kärnkraftverk. För detta åkte han i fängelse. Ryska federationens inrikesministerium har också bekräftat detta.

När allt detta har hänt skickar Vattenfall den 13 mars 2012 sina direktörer till Rosatoms dotterföretag Tvel för att sedan komma hem med den briljanta idén att det är Rosatom som de svenska skattebetalarnas Vattenfall ska göra affärer med. Om detta har Vattenfall talat tyst, men på Rosatoms hemsida finns det väl beskrivet.

Rosatom är dessutom leverantör till det ryska kärnvapenprogrammet, och det är också med och bygger upp det iranska kärnkraftsprogrammet. Det är alltså detta företag som Vattenfall vill släppa in som leverantör av kärnbränsle till de svenska kärnkraftverken. Allt detta sker med den svenska regeringens goda minne.

Varför gör regeringen detta? Fungerar bränslet som Västeråsföretaget levererar dåligt? Vilka sänkningar av elkostnaden kan konsumenterna räkna med som en följd av en sådan affär? Är det i linje med etiska principer för svenska bolag som framhåller att svenska bolag ska motverka korruption? Varför är regeringen beredd att riskera teknikjobb i Västeråsföretaget för att få göra affärer med ryssarna? Är det lämpligt att ge sig in i detta?

Finansmarknadsministern sade i sitt svar att Vattenfall hanterar alla sina kärnbränslerelaterade affärer inom EU:s regelverk Esa. Låt mig korrigera ministern.

När man köper uran ska detta godkännas av Esa. När man köper kärnbränsle ska detta notifieras till Esa. Men Esa har ingen möjlighet att avstyra ett sådant beslut. Det är en väsentlig skillnad mot den version som ministern framhåller i kammaren.

Anf. 5 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Jag tycker två saker i huvudfrågan.

För det första är det bra att Lars Eriksson har ställt interpellationen. Det är bra och viktigt att denna fråga och andra frågor om handel med Ryssland kommer upp i Sveriges riksdag.

För det andra har statsrådet Norman avgivit ett riktigt svar att man nu inte ska förhasta sig.

Frågan sönderfaller i flera delar. Man brukar säga att teknik slår politik. I det här fallet är vi inne på den andra linjen, nämligen att politik möjligen slår teknik. Det viktiga i statsrådets svar är att handel med Ryssland självklart rymmer ett antal svårigheter som bolaget måste ta på stort allvar, inte minst mot bakgrund av utvecklingen den senaste tiden.

Detta är nyckelfrågan, inte bara i fråga om kärnbränsle utan även i många andra frågor. Detta har också blivit en utrikespolitisk fråga. Få länder är i dag i så stort behov av demokrati och inte minst rättssäkerhet som Ryssland, som Lars Eriksson också var inne på. Rättssäkerhet innehåller också avtalsfrågor. Här är det alldeles uppenbart att demokratin i Ryssland inte kan hantera alla dessa rättssäkerhetsfrågor och avtalsfrågor.

Ryssland har gjort sig känt som en framgångsrik nation i ett avseende, nämligen att sälja råvaror. Kärnbränsle är inte en råvara, men det baseras på en råvara. En av de saker som vi har kunnat konstatera under senare år är att Västeuropa blivit mer beroende än önskvärt vore av rysk teknik eller ryska leveranser av olja och gas. Förekomsten av Nord Stream – som jag personligen och många andra har varit skeptiska till – har gjort att stora delar av Europa har blivit beroende av rysk naturgas. Dessutom bygger hela Rysslands ekonomi mycket på försäljning av olja, som under den senaste tiden har haft ett högt värde.

Att politik slår teknik nu blir så uppenbart när man ser till de metoder som Ryssland använder för att annektera delar av ett annat land. Fru talman! Några av oss träffade häromdagen Moldaviens talman Igor Corman. Han uttrycker exakt samma oro som många känner, nämligen att den osäkerhet som det oförutsedda agerandet från Rysslands sida leder till är ett stort hot inte bara mot Krim utan också mot många andra handelsförbindelser i Europa. Det tillhör det som kommer in här.

Även om Vattenfall ingår ett avtal som träder i kraft 2019–2020, går det att lita på avtalet? Jag skulle vilja be statsrådet kommentera om det går att lita på att ett avtal Vattenfall ingår håller när det sker med en så osäker part som Ryska federationens statliga företag.

Anf. 6 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Låt oss gå tillbaka i historien med Vattenfall. Under åren 2000–2006, då ett parti närstående Lars Eriksson innehade regeringsmakten och även ansvaret för de statliga bolagen, ökade Vattenfalls utsläpp av koldioxid från 0 miljoner ton per år till 100 miljoner ton per år. Detta berodde i huvudsak på inbrytningar i Mellaneuropa, framför allt Tyskland, i stora kolkraftverk, vilket nu alliansregeringen har att hantera.

Nu har vi satt upp mål för Vattenfall att sänka utsläppen från dessa 100 miljoner ton per år till 65 miljoner ton per år till 2020. Ett annat mål är att Vattenfall ska investera mer i förnybar energiproduktion än sina konkurrenter. De är två mycket skarpa mål som Vattenfall har att hantera.

Till detta hör att alliansregeringen, till skillnad från den socialdemokratiska regeringen, sätter hållbarhetsfrågorna för de statliga bolagen högt. Vi genomförde ett arbete som påbörjades av Maud Olofsson under den förra mandatperioden, en så kallad GRI-rapportering. Den har följts upp under den nuvarande regeringen från 2012 med uttryckliga mål för hållbarheten för de statliga bolagen. Detta arbete innefattar även antikorruption, som Lars Eriksson tar upp, vilket naturligtvis är en naturlig del i ett hållbarhetsarbete.

Jag vet att Vattenfalls ordförande Lars G Nordström har varit ute och kommenterat denna affär, och jag tycker att han har gjort det på ett bra sätt. Han har tydligt sagt att Vattenfall har nolltolerans mot korruption, och det är alldeles utmärkt. Jag har ingen anledning att misstro honom eller bolaget på den punkten.

Låt mig dock upprepa det jag sade tidigare: Om det nu blir affär med detta bolag blir det tidigast 2019 eller 2020, i och med att man nu är i en utvärderingsfas.

Sedan kan jag kommentera Gunnar Andréns inlägg med att jag helt håller med om att det naturligtvis är förenat med betydande osäkerheter att göra affärer med Ryssland, åtminstone i det läge som vi har i dag. Hur läget ser ut om fem sex år är ganska svårt att utvärdera i dag, och jag tycker nog inte att man ska gå händelserna i förväg.

Vad Vattenfall försöker göra är att skapa en större konkurrens på denna marknad. Man har i dag två leverantörer, och man skulle gärna vilja ha fler leverantörer för att förbättra såväl kvalitet som pris och säkerhet. Jag tycker att det är ett behjärtansvärt arbete, som jag stöder.

Anf. 7 LARS ERIKSSON (S):

Fru talman! Till att börja med vill jag ta upp den fråga som Norman tog upp kring Fortum. Jag tror att det är viktigt att ha koll på att Fortum köper till ryskbyggda reaktorer, inte till finska. Det är en väsentlig skillnad.

Det är inte bara jag som tar upp tveksamheter kring detta. Statsrådet behöver inte gå så långt – han kan gå till sin egen regering.

I Svenska Dagbladet den 6 mars skriver Centerpartiets EU-parlamentariker Kent Johansson, deras miljöpolitiska talesperson Roger Tiefensee och deras chefsekonom Martin Ådahl: ”Det finns inget scenario efter Krimockupationen under vilket svenska reaktorer, rent etiskt, borde köpa sitt kärnbränsle av Vladimir Putins statsföretag.”

Jag tolkar detta som att en del av regeringen vill att finansmarknadsministern använder sin mobiltelefon och ringer upp Vattenfalls ledning och ber dem sluta upp med den här typen av olämpliga affärer.

Jag har tidigare lämnat in en skriftlig fråga till näringsminister Annie Lööf om den här affärens betydelse för teknikjobben just i Västerås. När jag läser centerartikeln i Svenska Dagbladet förstår jag faktiskt att hon valde att lämna över hela denna fråga till finansmarknadsministern.

Ministern har inte i denna debatt lämnat ett enda svar på varför den här affären är bra för teknikjobben i Västerås eller varför den skulle vara bra för att få ned energipriserna i Sverige. Det handlar ju inte ens om detta. Vi har inte heller fått något besked om regeringen har fått några leveransgarantier.

Hela denna affär ger en väldigt dålig eftersmak i munnen. Det finns egentligen bara ett enda råd till ministern, och det är att se till att Vattenfall gör om och gör rätt.

Anf. 8 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Det som genomsyrar Lars Erikssons interpellation är omsorgen om industrijobben i Västerås. Jag har stor respekt för detta. Vad jag förstår är Lars Eriksson bosatt i Västerås och ordförande för Socialdemokraterna i Västerås. Då är det väl rimligt att han tar denna väg.

Dock har riksdagen beslutat att Vattenfall ska generera en marknadsmässig avkastning genom att affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion.

Det finns därför inte utrymme, givet den formulering som riksdagen har antagit, att ta andra typer av hänsyn, till exempel arbetsmarknadspolitiska hänsyn.

”Land skall med lag byggas”, var Karl XV:s valspråk. Det tycker jag gäller även här. Vill man ha en annan arbetsordning, vill man ha en annan riktlinje för Vattenfall, går det bra att väcka motioner i riksdagen och försöka få riksdagens stöd för detta. Men så länge vi har en ordning där Vattenfall ska genomföra en verksamhet som innebär en marknadsmässig avkastning ska inte Vattenfall ta arbetsmarknadspolitiska eller regionalpolitiska hänsyn. Enligt min uppfattning är detta en rimlig ordning.

Till slut, Lars Eriksson, handlar det inte om några garantier till regeringen eller staten, i och med att det inte är staten eller regeringen som gör affärer med Ryssland, eller eventuella affärer med ryska Rosatom. Detta är en affär som bolaget Vattenfall eventuellt ska göra med ett ryskt företag, och därför ankommer det på bolaget att ansvara för sådana frågor, vad gäller garantier eller i övrigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för prop. 2013/14:126, 134, 141, 184 och 191 skulle förlängas en vecka till och med *onsdagen den 9 april*.

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för prop. 2013/14:186 skulle förlängas två dagar till och med *fredagen den 4 april*.

5 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2013/14:198 Bristande tillgänglighet som en form av diskriminering

Redogörelse

2013/14:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2013

EU-dokument

KOM(2014) 171 Förslag till rådets beslut om tillämpningen av AIEM-skatten på Kanarieöarna

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2013/14:MJU13 På väg mot en giftfri vardag

2013/14:MJU10 Djurskydd

Skatteutskottets betänkande

2013/14:SkU24 Förändrad trängselskatt och infrastruktursatsningar i Stockholm

6 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 21 mars

2013/14:488 Svevia
av *Ali Esbati* (V)
till näringsminister Annie Lööf (C)

7 § Kammaren åtskildes kl. 9.25.

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer 1
2 § Ärenden för hänvisning till utskott 2
3 § Svar på interpellation 2013/14:351 om ryska industriintressen i svensk kärnkraft 2
Anf. 1 Statsrådet PETER NORMAN (M) 2
Anf. 2 LARS ERIKSSON (S) 3
Anf. 3 Statsrådet PETER NORMAN (M) 4
Anf. 4 LARS ERIKSSON (S) 4
Anf. 5 GUNNAR ANDRÉN (FP) 5
Anf. 6 Statsrådet PETER NORMAN (M) 6
Anf. 7 LARS ERIKSSON (S) 7
Anf. 8 Statsrådet PETER NORMAN (M) 7
4 § Beslut om förlängd motionstid 8
5 § Bordläggning 8
6 § Anmälan om skriftligt svar på fråga 9
7 § Kammaren åtskildes kl. 9.25. **..... 9**

Tryck: Elanders, Vällingby 2014